

Tre stemmer, én delegation:

Rigsfællesskabets taletid i Arktisk Råd deles mellem Danmark, Grønland og Færøerne

ARKTISK RÅD

Marc Jacobsen, Fairbanks
marc.jacobsen@ifs.ku.dk
Twitter: @MarcArctic

Sidste uges ministermøde i Arktisk Råd var endnu et tydeligt eksempel på, at Arktis har enormt stor betydning for Rigsfællesskabets internationale pondus. Udover deltagelse i selve mødet, fik Suka K. Frederiksen og Anders Samuelsen nemlig rig mulighed for at tale med nogle af verdens mest indflydelsesrige personer.

Blandt andet holdt de bilaterale møder med Rex Tillerson og Chrystia Freeland, USA's og Canadas udenrigsministre, hvor emner som Pituffik og grænsedragninger i det Arktiske Ocean var på dagsordenen.

I Fairbanks udviste de to udenrigsministre synlig stolthed over de store muligheder, som interessen for Arktis tilbyder en ellers lille international stemme som rigsfællesskabets.

1, 2, 3, taler

På selve ministermødet havde hver delegation blot 3-minutters taletid. Derfor gjaldt det om at være velforberejdet og at have tungen lige i munden. Rigsfællesskabets udmærkede sig her ved – ligesom ved de seneste møder i Arktisk Råd –, at taletiden var delt i tre lige store dele, så Danmark, Grønland og Færøerne hver især kunne præsentere deres individuelle synspunkter.

Samuelsen roste Arktisk Råd for at markere sig som et beslutningsdygtigt forum med vedtagelsen af den nye, bindende forskningsaftale.

Frederiksen slog til lyd for større inddragelse af de lokale arktiske perspektiver, som Grønland og de arktiske oprindelige befolkninger repræsenterer.

Poul J.S. Michelsen, Færøernes udenrigsminister, fremhævede blandt andet Færøernes vigtige geografiske beliggenhed med hensyn til klimaforskning.

Den ligelige fordeling udløste stor ros fra diverse iagttagere, der på de sociale medier fremhævede det som et eksempel til efterfølgelse.

Frederiksen var efterfølgende også meget positiv:

– Danmark har været meget imødekomende i det her tilfælde, hvor de har støttet op omkring vort ønske om at få mere tid; hvor de har skåret på deres taletid for at give plads.

At denne opdeling kan lade sig gøre afhænger af accept fra de andre arktiske lande, der måske tidligere har overvejet, hvorvidt det var en god ide af frygt for lignende krav fra eksempelvis Nunavut eller nogle af de andre arktiske områder og befolkninger med ambitioner om større selvstændighed.

Som Samuelsen pointerede:

– Så kunne de andre delegationer have sagt, det kan I godt glemme. Det der med den måde I har delt det op i Kongeriget, det må I selv ligge og rode med. I kan have én repræsentant og det er det, vi kan forholde os til. Men det gør de ikke – de siger, at det er okay, og det synes jeg, at vi skal anerkende.

Grønlands fremtidige repræsentation i Arktisk Råd

Selvom Rigsfællesskabets repræsentation på dette punkt er ligeværdig, så ville Frederiksen dog foretrække, hvis de tre stemmer i fremtiden igen blev til én. Men denne ene stemme skal være grønlandsk:

– Selvfølgelig ville det ideelle være, hvis det var os, der førte hele ordet, og det har vi også gjort opmærksom på, at det ønsker vi. Det er de arktiske lande, der sidder i højsædet, når der er møde i Arktisk Råd, og Danmark og Færøerne er jo ikke engang en del af Arktis, så det er helt på sin plads, at vi ønsker en stemme, der kommer fra vores del og som støtter op om de problemstillinger, som vi døjer med.

Et skridt på vejen kan måske vise sig at være en reduktion fra tre til to stemmer ved at begrænse Færøernes taletid – måske endda til det rene ingenting. Idéen er ifølge Frederiksen allerede blevet luftet over for Michelsen, der har været positivt stemt:

– Færøerne har også tilkendegivet, at de er villige til at give mere plads, når vi ønsker det. Og det ønsker vi. Så den velvillighed, håber jeg så på, vil fortsætte. Også til det næstkommende møde, så vi kan få den plads, der er nødvendig for at markere Grønland som et oprindeligt folks land.

Respekt for oprindelige arktiske befolkninger: fra tale til handling

Hvorvidt Grønland kun er et land for oprindelige folk, eller om for eksempel grønlandsk-talende ikke-inuitter kan karakteriseres som grønlændere, er en kompleks identitetsdiskussion. Det vil Forfatningskommissionen muligvis kaste mere lys over.

Naalagaaffeqatigiit Issittumi Siunnersuisoqatigiinni peqataanermikkut nunarsuarmi inuit sunniuteqarnerpaat ilaannik oqaloqateqarsinnaanissamut asseqanngitsumik periarfissinneqartarput. Uani takuneqarsinnaavoq nunanut allanut tungasunut ministeri Anders Samuelsen peqatigalugit Børge Brende, Sergej Lavrov aamma Gudlaugur Thór Thórdarson, kingullit taaneqartut Norgemi, Ruslandimi aamma Islandimi nunanut allanut tunngasunut ministeriupput.

Deltagelsen i Arktisk Råd giver rigsfællesskabet en unik mulighed for at komme i tale med nogen af klodens mægtigste folk. Her ses udenrigsminister Anders Samuelsen i selskab med Børge Brende, Sergej Lavrov og Gudlaugur Thór Thórdarson, der er udenrigsministre for henholdsvis Norge, Rusland og Island.

Ikke desto mindre er det indiskutabelt, at Grønland har spillet en væsentlig rolle i ICC siden oprettelsen for 40 år siden. I Arktisk Råd – der sidste år fyldte 20 år – spiller ICC og de fem andre permanente deltagere for de oprindelige arktiske folk en begrænset rolle. Udover Inuit, er det Samerne, Athabaskerne, Aleut, Gwich'in og den russiske sammenslutning af oprindelige folk, forkortet RAIPON.

Landenes respekt for de oprindelige befolkninger bliver ofte fremhævet, men når tale skal veksles til handling, er det begrænset, hvilken indflydelse de seks permanente organisationer har. Mest iøjnefaldende er det, at de ikke har nogen stemmeret. Det er fuldt ud forbeholdt de otte stater. Ligesom en hel del andre, mener Frederiksen, at dette burde være anderledes:

– Når vi snakker om ligeværdigt samarbejde og ligeværdigt osv., så er det da besynderligt, at de ikke har stemmeret.

Som det er nu, er det hovedsageligt symbolik og retorik, der gør, at de oprindelige befolkninger spiller en større rolle i Arktisk Råd end de efterhånden mange observatører.

En ny fond kaldet Álgu – der betyder 'begyndelse' på samisk – kan dog være et velkomment initiativ til at ændre på det. Fonden har et ambitiøst mål om at skaffe 30 millioner USD for at fremme de oprindelige folks interesser i Arktis. Bemærkelsesværdigt er det dog, at kun fem af de seks sammenslutninger for oprindelige folk deltager. ICC glimrer ved sit fravær; eftersigende fordi, at de vil se tiltaget an.

Syv nye observatører – 13 afviste

Af de 20 nye ansøgninger om observatørstatus som Arktisk Råd modtog, blev kun syv godkendt i Fairbanks.

Det var ansøgningerne fra National Geographic, klimaorganisationerne Oceana og OSPAR, den intergovernmentale klimaforskningsgruppe ICES, FN's meteorologiske

verdensorganisation WMO, Schweiz og Vestnordisk Råd.

Godkendelsen af Vestnordisk Råds ansøgning er særligt interessant, da det giver Grønland, Færøerne og Island en ekstra mulighed for at »øve indflydelse på den politiske beslutningsproces i Arktis«, som det hedder i en pressemeddelelse, hvori der også står, at Vestnordisk Råd især vil være talerør for befolkningerne i de tre lande.

Mongoliet, Tyrkiet og Grækenland er blandt de afviste ansøgninger, men hvad mere interessant er, at EU endnu engang heller ikke er blevet budt indenfor. Første gang det skete var i 2008. Ved ministermødet i Kiruna i 2013 var hovedårsagen til afvisningen EU's importforbud på sælskind, der på trods af en særlig inuitundtagelse har ramt de arktiske sælfangere hårdt. Ikke mindst i Grønland. I år var det Rusland, der satte foden ned, fordi EU's sanktioner – der blev vedtaget i kølvandet på annekteringen af Krim i 2014 – har været slem ved den russiske økonomi. På trods af afvisningen, beholder EU dog sin status som ad hoc observatør, der giver nogenlunde samme rettigheder, som de permanente observatører har.

Afvisningen betyder dog ikke, at indflydelse på den arktiske dagsorden er uopnåeligt for EU. Det vidner Margrethe Vestagers tale ved Future Greenland om. Her talte konkurrencekommissæren om nye rundhændede investeringer i Grønlands minedrift. Investeringer, der ikke bliver gjort for grønlændernes brune øjnes skyld, men for, blandt andet, at få en fod inden for i Arktis. Det er blot endnu et eksempel på, at Grønlands strategisk vigtige placering i Arktis giver gunstige vilkår for at forstærke landets internationale relationer.

Marc Jacobsen er Ph.d.-studerende ved Statskundskab, Københavns Universitet, og Senior Fellow ved The Arctic Institute. Var i Fairbanks for at følge arktisk Råd.

De væsentligste beslutninger på mødet i Arktisk Råd, den 11. maj 2017 – udpluk fra Fairbanks Erklæringen:

- Vedtagelsen af en bindende forskningsaftale, der gør det lettere for polarforskere at operere på tværs af landegrænser. Det er den tredje bindende aftale, som Arktisk Råd har vedtaget
- Anerkendelse af Paris Aftalen, på trods af, at Donald Trump har truet med at trække USA ud af aftalen.
- Forpligtigelse på at begrænse udledningen af sort kulstof med 25-33 procent under 2013-niveauet.
- 7 nye observatører blev budt velkomne: National Geographic, Oceana, OSPAR, ICES, WMO, Schweiz og Vestnordisk Råd.

Aallartitat ataatsit, nipit pingasut:

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni minsterit ataatsimiinneranni Naalagaaffeqatigiit naligiinnerusumik sinnisoqarput

ISSITTUMI SIUNNERSUISOQATIGIIT

Marc Jacobsen

marc.jacobsen@ifs.ku.dk

Twitter: @MarcArctic

Sapaatip akunnerani kingullermi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ministerit ataatsimiinnerat ersarissumik assersuutis-saaqippooq Issittoq, naalagaaffeqatigiit nunani tamalaani tutsuvigineqarneranut qanoq pingaaruteqatigisoq. Tassami Suka K. Frederiksen Anders Samuelenilu inunnik, nunarsuarmi sunniuteqarnerpaat ilaannik, oqaloqateqarnissaminut periarfissarissaarsimapput.

Ilaatigut Rex Tillerson aamma Chrystia Freeland, USA-p Canadallu nunanut allanut ministerii, illugiillutik ataatsimeeqatigaat, tamatumani soorlu Pituffik aammalu Det Arktiske Oceanip killeqarfiliornissaa oqaluserineqarlutik. Fairbanksimi ministerit marluk apersorpakka, taakkulu marluullutik Issittup soqutigineqarnerujussua, nunani tamalaani imatorsuaq sunniuteqarneq ajortumut Naalagaaffeqatigiinnut, periarfissaqartitsinerujussua ersarissumik tulluusimaarutigaa.

1, 2, 3 oqalugiarpup

Ministerit ataatsimiinneranni nunat aallartitaat minutsini pingasuinnarni oqalugiarsinnaatitaapput. Taamaattumik piareersarluarsimasariaqarpoq oqallorittariaqarlunilu. Naalagaaffeqatigiit torrallaapput piffissaq oqalugiarsissaq sivoqatigiissunik pingasunngorlugu avikkamikku, taamaasilluni Danmark, Kalaallit Nunaat Savalimmiullu tamarmik immikkut isummatik saqqummiussinnaallugit. Samuelenip Issittumi Siunnersuisoqatigiit oqaloqatigiittarfittut aalijangiinnaassusillit nersualarpai, qilorsorsimasumik ilisimatusarnermut isumaqatigiissut nutaaq akuersissutigimmasuk. Frederiksenip piumasaraa issittormiut, Kalaallit Nunaata issittumilu nunat inoqqaavisa, isumaat annertunerusumik tusarniarneqartassasut. Poul J.S. Michelsenip, Savalimmiut nunanut allanut ministeriata, ilaatigut erseqqissarpaa silap pissusianik ilisimatusarnermut atatillugu Savalimmiut nunarsuarmi sumiiffimmi pingaarutilimmi inissisimasooq.

Piffissamik oqalugiarsissamik naligiissumik avitseqatigiinneq malinnaasunit assigiinngitsunit nersualarneqartorujussuuvooq, tamannalu nettimi inuit naapittarfisigut maligassiusut taallugu. Siusinnerusukku Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ataatsimiittarni Danmarkip piffissaq oqaluffissaq taamatut avittarsimangilaa, taamaattumik ineriartorneq tamanna – kalaallinit isigalugu – eqqortup tungaanut alloriarneruvoq. Tamannalumi Frederiksenip kingorna nersualarpaa: »Sivisunerusumik piffissaqartinneqarnissatsinnik kissaatæit-sinnik Danmarkip tapersarluta ilakkuminarsimaqaaq; inissaqartikkumalluta piffissa oqalugiarsissartik sivikillimavaat«.

Piffissamik oqalugiarsissamik taamatut

avitsinissamat issittumi nunat allat akuersinissaat apequtaasimavoq, tamakkua immaqa isumaliutigisimallugu isumassarsiaq tamanna pitsaasuunersooq, ersissutigalugu taamatut piumasaaqartoqarsinnaasoq, assersuutigalugu Nunavummit imaluunniit issittumi nunap immikkoortuinit allanit inuiaannillu, nammineernerulernissamik anguniagalinnit. Samuelenip erseqqissarneratut aallartitat allat imatut oqarsimasinnaagalarput, »tamanna puiguinnarsiuk. Kunneqarfimmi taamatut avissimanersi nammineq aaqqinniassavarsi. Ataatsimik sinnisoqarsinnaavusi, tassa tamanna isummerfigisinnaasarput. Taamatullu oqanngilat – oqarput ajunngilaq, isumaqarpungalu tamanna nersualartaqaripput«.

Nunata siunissami Issittumi Siunnersuisoqatigiinni sinnisoqartarnissaa

Naalagaaffeqatigiit sinnisoqarnerat siusinnerusumit naligiinnerulersimagaluortoq Frederiksenip piumaneruvaa nipit pingasut siunissami ataasinngorteqqinnissaat. Nipili taanna kalaallit nipigissavaat: »Soorunami naleqqunerpaaasaaq uagut oqaaseqartartugutta, tamannalumi kissaatigalugu oqaatiginikuvarput. Issittumi Siunnersuisoqatigiit ataatsimiikkaangata issittup nunai sallerasaarput, Danmarkilu Savalimmiullu allaat Issittumut ilaangillat, taamaattumik pissusissamisoorluinnarpoq oqaaseqartarneq uagutsinneersuuppat, ajornartorsiutini sorsuutigisatsinnik tapersarsuisumik«.

Immaqa alloriarfusinnaavoq nipit pingasuniit marlunnut ikilinnerat, Savalimmiut piffissaq oqaaseqartarfiat naalillugu – immaqaluunniit piivillugu. Frederiksen naapertorlugu isuma tamanna Michelsenimut saqqummiunneqareersimavoq, taannalu pinaasersimangilaq: »Savalimmiormiut aamma oqarsimapput kissaatigutsigu piffissaqarnerutikkusussinnaaluta. Tamannalu kissaatigaarput. Neriuppunga akuersaarneq tamanna ingerlaannassasoq. Aamma tullianik ataatsimiinnissami, inissaq, Kalaallit Nunaata nunap inoqqaavisa nunaattut malunnartinnissaanut pisariaqarpoq, pissarsiariniassagatsigu«.

Issittumi nunat inoqqaaviniq ataqqinnineq: oqalunnermiit iliuuseqarnermut?

Kalaallit Nunaat taamaallaat nunap inoqqaavisa nunagineraat, imaluunniit assersuutigalugu inunnit kingoqqisuunngitsut kalaallisut oqaluttut kalaaliusut taaneqarsinnaanersut, kinaassutsimik oqallissasaavoq piumentaasoq. Tamanna immaqa inatsisinut tunngaviusunut kommissionip qulaajarnerusinnaassavaa. Taamaakkaluartoq assortorneqarsinnaangilaq ukiut 40-t matuma siornatigut ICC pilersinneqarmalli Kalaallit Nunaat pingaarutilimmik inissisimasooq. Issittumi Siunnersuisoqatigiinni – siorna ukiunik 20-inngortorsiorumi – ICC issittumilu nunap inoqqaaviniq atavartumik peqataasut allat tallimat, killilimmik

sunniuteqarput. Taakkua tassaapput Inuit saniatigut, Saamit, Athabaskerit, Aleutit, Gwich'init Ruslandimilu nunat inoqqaavisa kattuffiat, RAIPON-imik naalisarneqartarpoq.

Nunap inoqqaaviniq nunat ataqqinninerat erseqqissarneqakulasarpoq, oqaatsilli iliuusinnngortinneqassagaangata kattuffiit atavartumik ilaasortaasut arfinillit sunniuteqarnerat killeqartarpoq. Maluginiagasaaersaavoq taakkua taasisinnaatitaannginnerat. Naalagaaffiit arfineq-pingasut kisimik taasisinnaatitaapput. Allarpasuit assigalugit Frederiksen isumaqarpoq tamanna allaaneruserariaqarpoq: »Naligiissumik suleqatigiinnissaq naligiissuunissarlut il.il. oqaluserisarsatsigik tupinnarpoq taakkua taasisinnaatitaanngimmata«.

Pissutsit taamaatsillugit pingaartumik takussutissat oqaatsitillu pissutigalugit nunat inoqqaavi Issittumi Siunnersuisoqatigiinni pingaaruteqarnerusumik inissisimapput, alapernaarsuisutut ilaasortarpassuunngorsimasuninngarnit. Aningaasaateqarfilli nutaaq Álgumik taaguutilik – saamisut 'aal-lartiffik' - tamatuminnga allannngortitsisus-satut suliniutaasinnaavoq tikilluaqqunartoq. Aningaasaateqarfiup anguniarpaa 30 millioner USD-nik pissarsinissaq, Issittumi nunat inoqqaavisa soqutigisaasa siuarsarnissaanut atorneqartussat. Maluginiagassavorli nunat inoqqaavisa kattuffiit arfinilinnit tallimaannaat peqataanerat. ICC-p peqatannnginnera maluginiagassavooq; tusakkat malillugit tamatumunnga pissutaavoq suliniut qanoq innersooq takuniaqqaaramiuk.

Alapernaarsuisut nutaat 7-t – 13-it itigartitaapput

Issittumi Siunnersuisoqatigiinni alapernaarsuisutut ilaasortannngornissamik qinnuteqaatit 20-nit, Fairbanksimi ataatsimiinnermi arfineq-marluinnaat akuerineqarput. Taakkua tassaapput National Geographic, silap pissusianik suliniaqatigiiffiit Oceana aamma OSPAR, silap pissusianik nunat tamalaat suliniaqatigiiffiit ICES, FN-ip nunarsuaq tamakkerlugu silasiornermik suliniaqatigiiffia WMO, Schweiz aamma Nunani Avannarlerni Killerni Siunnersuisoqatigiit, Vestnordisk Råd. Vestnordisk Rådip qinnuteqaataata akuerineqarnera immikkut soqutiginaateqarpoq, tassa Kalaallit Nunaat, Savalimmiut Islandilu immikkut periarfissaqalissammata »Issittumi politikikkut aalajangiinarni sunniuteqarnissaminut«, soorlu tusagassiorfennut nalunaarumi allasimasooq, tassaniilu aamma allasimavoq Vestnordisk Rådi pingaartumik nunat taakkua pingasut innuttaat sinnerluggit oqaaseqartarfiussasoq.

Mongoliet, Tyrkia aamma Grækenland qinnuteqartut itigartitaasut ilagaat, soqutiginarnerusorli tassaavoq aamma allaat EU-p tikilluaqqusaasimanginnera. 2013-imi Kirunami ministerit ataatsimiinneranni EU-p itigartinneqarneranut pingaartumik pissutaasimavoq EU-p puisit amiinik eqqusseqqusinnginnera, inuit immikkut ittumik akuerineqaraluartut tamanna issittumi puisinniartartunut sakkortuumik eqquismammata. Minnerunngitsumik Kalaallit Nu-

naanni. Ukioq manna Rusland aportitsisuvooq, pissutigalugu EU-p pillaaqartitsineri -2014-imi Ruslandip Krimimik tiguaanerata kinguninngua akuersissutigineqartut – russillu aningaasarsiornerannik eqquinerlussimasorujussuit. EU-li itigartinneqaraluarluni alapernaarsuisuugallartutut inissisimanini attatiinnarpaa, tamannalu atavartumik alapernaarsuisutut assingusunik pisinnaati-taaffeqartitsivoq.

Itigartinneqarnerali isumaqanngilaq EU issittumi pisunut sunniuteqarsinnaanngitsoq. Tamanna takuneqarsinnaavoq Margrethe Vestagerip Future Greenlandimi oqalugiarnani. Tassani unammillernermut kommissæri Kalaallit Nunaanni aatsisarsiornermut nutaanik amerlasuunik aningaasaliisoqarnissamik eqqartuivoq. Aningaasaliissutit, kalaallit isaat kajortut pissutigaiinnarlugit tunniunniarneqanngitsut, ilaatigullu Issittumut iserniutaasut. Tamanna assersuutissat ilagiinnarpaat Kalaallit Nunaata Issittumi pingaarutilimmik inissisimanera, nunap nunani tamalaani at-tuumassuteqarnerata nukittorsarnissaanut iluaqutaasoq.

Marc Jacobsen Københavns Universitetimi Statskundskaabimi Ph.d.-tut ilimmaruuvooq, aammalu The Arctic Institutemini Senior Fellow-iulluni.

Issittumi Siunnersuisoqatigiit maajip 11-anni ataatsimiinneranni aalajangiussat pingarnerit – Fairbanksimik Aalajangersakkanit tigulaakkat:

- Ilisimatusarnermut pissusaaffiliisumik isumaqatigiissummi, issittumi ilisimatutut misissuisut nunat killeqarfii akimorlugit misissuisinnaanissaasa ajornannnginnerulernissaa aalajangiunneqarpoq. Tamanna Issittumi Siunnersuisoqatigiit aalajangiussaanni pissusaaffiliisumik isumaqatigiissutigineqartut pingajoraat.
- Parisimi Isumaqatigiissutit akuersissutigineqarnera, naak Donald Trumpip USA-p isumaqatigiissummut ilaajunnaarnissaa qunusaarutigaluaruaa.
- Kulstofimik qernertumik mingutsitsinerup 2013-imi killiffianit 25-33 procentinik killi-liinissaq.
- Alaatsinaattut ilaasortat nutaat arfineq marluk ukuusut tikilluaqquneqarput: National Geographic, Oceana, OSPAR, ICES, WMO, Schweiz aamma Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivi.

Aaqqissuisoqarfik